

5. Je-li na kuksu poznamenána soudní obstávka a pod., třeba prozatím uvědomiti příslušný úřad soudní o vzdání se a výmaz lze předsevzítí teprve po vykonaném prohlášení tohoto úřadu, že nestojí tomu v cestě žádná překážka (§ 92 vyk. nař.).

XI. Zrušení nákladnictva.

Zrušení těžřístva nebo zcizení hlavního kmene jeho jmění může nastati toliko za souhlasu budši všech nebo aspoň $\frac{3}{4}$ držitelů všech podílů těžřístva. V posledním případě budiž k tomu svolení příslušného úřadu báňského opatřeno (§ 155 hor. z.). Ježto takové usnesení má převelikou a velmi rozhodnou důležitost pro celé těžřístvo a ježto přihoditi se může, že by se tři čtvrtiny kuksů v ruce jednoho neb několika málo majitelů soustředily, kdežto poslední čtvrtina byla by rozdrobena na mnoho menších spolutěžřířů, kteří by tím mohli býti připraveni proti své vůli z nekalých úmyslů většiny o své držení, jest povinností báňského hejtmanství, aby si v takovém případě po pečlivé úvaze všech okolností zjednálo přesvědčení, že vykonané usnesení skutečně z nevyhnutelné nutnosti vyšlo a že zde není vedlejšího úmyslu nebo snad zkrácení menšiny, tudíž budiž pouze po nabytém přesvědčení uděleno schválení (§ 91 vyk. nař.).

Náklady soudní.

A) Řízení civilní.

I. Řízení sporné.

1. K hlavnímu nároku procesnému přistupuje pro vítěze ať to jest žalobce či žalovaný civilní procesný nárok vedlejší, nárok na náhradu výloh procesných odpůrcem jemu způsobených, a to ať přemožený vedl proces bona či mala fide. Základem této povinnosti náhradní není, jak dříve se mysliło, trest straně přemožené uložený, nýbrž soukromoprávní povinnosti ku náhradě škody obdobný závazek přemoženého vzhledem k výlohám, jež tento odpůrci způsobil. Ovšem dlužno závazek tento posuzovati nikoli dle všeobecných předpisů soukromého práva o náhradě škody, nýbrž dle zvláštních norem civilního práva procesného.

Výlohy vedením procesu způsobené mohou býti:

a) soudní náklady sporné neboli poplatky v širším slova smyslu, t. j. náklady, jež musí za činnost soudu býti zaplacený a to částečně státu (poplatky v užším smyslu) ve formě kolkování podání, protokolů, příloh, rozsudku atd., nebo i v hotovosti, jako v jistých případech poplatek za rozsudek, částečně v t. zv. športulích, jež připadají jednotlivým státním orgánům samým, jako ku př. cestovné a diety soudcovských funkcionářů, poplatky za doručení a za cesty soudních a úředních sluhů a pod.

b) mimosoudní procesné náklady, jimiž jest rozuměti všechny ostatní výdaje sporem způsobené, jako ku př. odměna vlastnímu právnímu zástupci, poplatky znalcům a svědkům, poštovné, náklad na překlady, výlohy uveřejnění ediktů v novinách atd.

Všechny tyto útraty má platiti předkem strana, jež k nim zavdala podnět (r. ze dne 17. května 1892 věst. min. sprav. 786), a v případě, že by příčinu k nim zavdaly obě strany sporné, ku př. předsevzetí důkazu znaleckého k oboustrannému návrhu, obě strany společně, avšak s výhradou nároku na náhradu proti padlému odpůrci (rovněž § 40 nov. soud. řádu ze dne 1. srpna 1895 č. 113 ř. z.).

Zákonné předpisy o náhradě soudních útrat platí pro všechny sporné strany, tedy také pro fiskus jako žalobce nebo žalovaného (dv. d. ze dne

27. prosince 1782 č. 110 sb. z. s., dv. d. ze dne 14. října 1785 sb. z. s. 484). I za sepsání exekuční žádosti berními úřady jménem eráru jest státní pokladně poplatek přiřknouti (roz. ze dne 26. ledna 1881 sb. »Gl. U.« č. 8267).

Nahrazeny musí býti, ježto fiskus a určité fondy finanční prokuraturou zastupované požívají bezvýmínečného osvobození od poplatků (p. s. 75 lit. a, b, d popl. z.), též kolky ve smyslu § 13 popl. z. zaznamenané (t. zv. ideální kolky) t. j. ony poplatky, jež by byla sporná strana od složení jich osvobozená vynaložiti musela, kdyby od nich osvobozena nebyla. O způsobu zaznamenání těchto poplatků viz výn. min. fin. ze dne 31. srpna 1858 č. 137 ř. z. Rovněž platí všeobecné předpisy o náhradě soudních útrat ve sporech konkursní podstaty ať žalované ať žalující (bližší viz pod č. III.), jakož i pro strany chudinského práva požívající (viz čl. Právo chudých).

2. Podmínkou náhrady útrat se strany přemoženého procesněmu odpůrci jest žádost tohoto, poněvadž soudce ve věcech sporných nesmí z úřední povinnosti zakročovati. Není však třeba, aby se to stalo výslovně, nýbrž stačí předložení podrobného seznamu útrat (dv. d. ze dne 30. září 1785 sb. z. s. 473 lit. b, roz. ze dne 9. listopadu 1882 sb. »Gl. U.« č. 9173 a 9175) v jednom vyhotovení, jež pro ten případ, že dotýčnou stranu zastupuje advokát, musí se státi dle určitého formuláře (res. ze dne 14. června 1784 sb. z. s. 306 lit. e, f). Tento seznam musí pod ztrátou nároku (§ 403 s. ř., 536 západoh. s. ř.), býti připojen již k žalobě samé, jde-li o platební rozkaz, jenž se vydává bez předchozího slyšení odpůrcova, tedy v řízení mandátním, upomínacím a směnečným, v ostatních případech při podání posledního spisu nebo při posledním stání k jednacím spisům, po případě může za šetření těchto lhůt býti protokolárně odevzdán (§ 424 s. ř., § 556 západohal. s. ř.).

Bylo-li podmínce uvedené vyhověno, musí soudce při vynášení nálezu rozhodnouti též o žádosti za přiřknutí soudních útrat.

Podobně též nový soudní řád ze dne 1. srpna 1895 č. 113 ř. z., který však odchylně od platného práva dovoluje, aby v rozsudku ústně prohlášeném bylo rozhodnuto toliko o povinnosti k náhradě útrat, kdežto číselné stanovení obnosu může se státi teprve dodatečně (§ 53), a že může proti rozhodnutí o útratách v rozsudku obsaženém býti podán zvláštní rekurs bez současného odporu proti nálezu ve věci hlavní (§ 55).

Výjimku z uvedeného pravidla tvoří přísudky, jelikož v nich výrok o náhradě útrat zůstává vyhrazen konečnému rozhodnutí (dv. d. ze dne 22. června 1835 sb. z. s. 42). Ohledně dalšího rozsudku v bagatelním řízení srv. § 76 říz. ve v. nep. Za spisy, které strana sama nebo advokát ve vlastní věci sepsal, může býti počítán též poplatek, jako kdyby je byla sepsala osoba třetí (§ 404 s. ř., § 537 západohal. s. ř.), ovšem sazba pro práce advokátů stanovená platí jen tehdy, když stranou jest advokát.

Jinak ustanovuje § 42 nového s. ř., dle něhož strana nebo vedlejší intervenient za své osobní namáhání nemůže žádati náhradu, mají však oba nárok na náhradu škody vzešlé ztrátou času a na náhradu cestovních výloh. Byla-li strana zastupována zmocněncem nenáležejícím k stavu advokátskému nebo notářskému, může dle cit. § žádati toliko náhradu kolků a poplatků, cestovních útrat a jiných nutných výloh v hotovosti.

Kuratoru dle ustanovení soudního řádu straně ustanovenému přísluší dle roz. ze dne 28. května 1890 časop. »Ger. Halle« č. 30 r. 90,

nenáleží-li mu náhrada útrat se strany přemoženého odpůrce (viz pod č. 3), ohledně jeho výloh nárok na náhradu toliko proti jeho straně (srv. čl. Kurator), nebo proti tomu, kdo nepravými údaji zřízení kuratora způsobil (roz. ze dne 20. května 1891 časop. »Jur. Bl.« č. 36).

Dle § 10 nov. s. ř. má výlohy kuratora nésti ta strana, jež ustanovení jeho způsobilá s výhradou nároku na náhradu proti přemožené straně.

3. Zákonná ustanovení o náhradě útrat přemoženou stranou procesnou: Co se toho týká, ustanovují § 24 a 25 nov. ze dne 16. května 1874 č. 69 ř. z. (§ 398 s. ř., § 529 západohal. s. ř.), § 74 říz. ve v. nep. a rovněž § 41 nového s. ř., že strana ve sporu úplně podlejší byť i jen na základě kontumačního rozsudku má ve všech případech nahraditi výlohy k účelnému právnímu stíhání a právní obraně nutné, jež odpůrci způsobilá (rovněž kuratoru osobám nepřítomným nebo neznámým ustanovenému [roz. ze dne 4. listop. 1873 resp. nál.č. 60]). Které útraty byly nutné a zda náhrada útrat jest přiměřená či má-li býti snížena (§ 403 s. ř., § 506 západohal. s. ř.), má soudce uváživ pečlivě všechny okolnosti rozhodnouti. Výlohy způsobené přivzetím advokáta jest za účelné považovati i tenkrát, když zákon zastoupení advokátem nežadá jako v řízení stručném, bagatelním a v řízení pro rušení držby (roz. ze dne 9. března 1880 sb. »Gl. U.« č. 7890, rep. nal. 103). Při určování těchto výloh jest šetřiti advokátní sazby. Jestliže obě strany částečně zvítězí částečně podlehnou, to jest dá-li se žalobní prosbě toliko částečně místa, mají se útraty poměrně mezi ně rozdělití nebo navzájem odpočísti (t. zv. kompensace útrat). Může však i v tomto případě býti uložena jedné straně plná náhrada výloh, jestliže druhá strana podlehla toliko v části poměrně nepatrné, jejíž dokázání nevyžadovalo žádného zvláštního nákladu.

Tak i § 43 nov. s. ř., který však připouští, aby jedné straně i tehdy náhrada veškerých útrat byla uložena, jestliže sice toliko částečně zvítězí, avšak obnos vymáhané pohledávky byl závislým od soudcovského uvážení, od výroku znalců, nebo od vzájemného súčtování.

Při otázce náhrady soudních útrat dlužno hleděti též k tomu, zda snad některá část žalobní prosby nevyžadovala zvláštních výloh.

Žalobce, jenž před vynesením rozsudku od sporu ustoupí, musí žalovanému veškeré výlohy nahraditi (§ 399 s. ř., § 532 západohal. ř., § 237 nového s. ř.).

Jestliže žalovaný před podáním žaloby zaplatil, avšak neúplně, má býti k náhradě útrat odsouzen (roz. ze dne 4. ledna 1882 sb. »Gl. U.« č. 8820). Také žalovaný, jenž žalobnímu nároku ihned se podrobil, musí útraty žalobci nahraditi, když svým prodlením před podáním žaloby jej k podání žaloby přinutil (roz. ze dne 23. května 1883 sb. »Gl. U.« č. 9447, ze dne 9. listopadu 1882 sb. »Gl. U.« č. 9173). Bylo-li však bez příčiny žalobou nastupováno, má vítězný žalobce přivolujícímu žalovanému útraty nahraditi (roz. ze dne 3. července 1889, sb. »Gl. U.« č. 12810, rovněž § 45 nov. soud. ř.). Žalobce toliko pro tentokrát odmítnutý má útraty nahraditi (roz. ze dne 17. února 1875, sb. »Gl. U.« č. 5639).

Náklady řízení vyšší instancí pro absolutní nepřislušnost soudu zrušeného, mají, pustil-li se žalovaný v rozepři, navzájem se zrušiti (roz. ze dne 11. února 1886, sb. »Gl. U.« č. 10932, ze dne 24. července 1878 a jiná,

též opačná, podobně § 51 nov. s. ř.). Náklady řízení zrušeného pro nezletilost žalovaného nemohou býti na bezvinném žalobci požadovány (roz. ze dne 27. srpna 1878 sb. »Gl. U.« č. 7119, ze dne 19. prosince 1893 časop. »Jur. Bl.« č. 7 z r. 1894). Kurator nepřítomnému zřízený nemůže býti k náhradě soudních útrat odsouzen (roz. ze dne 6. března 1877, sb. »Gl. U.« č. 6396).

Praxis nejvyššího soudu kolísá ohledně otázky náhrady soudních útrat ve sporu excisním (vybavovacím). Otázka závazku passivního společníků rezepré k náhradě útrat bývala způsobem nejrozmanitějším zodpovídána, až konečně roz. ze dne 19. července 1887 sb. »Gl. U.« r. 11681, časop. »Jur. Bl.« č. 274, rep. nál. 135 byla vyslovena zásada, že neobsahuje-li rozsudek ustanovení zvláštního, ručí všichni společníci rukou nerozdílnou.

Jinak a správněji ustanovuje § 46 nov. s. ř., že za náhradu soudních útrat ručí společníci sporu solidárně jen v tom případě, když ručí nerozdílnou rukou i ve věci hlavní, kdežto jinak při stejném účastenství ve sporu náhrada soudních útrat toliko dle hlav má býti rozdělena.

Útraty, k nimž zavdal podnět toliko jediný ze společníků ve sporu, hradí ovšem on sám. Zástupce do sporu vstoupivší za náklady neručí (roz. ze dne 23. října 1883, sb. »Gl. U.« č. 9612, a ze dne 13. srpna 1868, sb. »Gl. U.« č. 3111). V případě zrušení zmatečného řízení vyšší instancí má, dopustil-li se nižší soudce provinění, tento útraty, jež straně způsobil, nahraditi (§ 264 s. ř.), avšak nesprávné pojmání zákona nelze za takové provinění považovati (roz. ze dne 9. prosince 1868 sb. »Gl. U.« č. 3187, ze dne 26. listopadu 1867 sb. »Gl. U.« č. 293).

Dle § 49 nov. s. ř. může z úřední povinnosti zákonnému zástupci nebo advokátu strany býti uložena náhrada útrat, jež sám svým proviněním způsobil.

4. Svrchu uvedené všeobecné právní zásady platí i pro rozhodnutí soudů II. a III. stolice (§ 26 novely proc. a § 50 nov. s. ř.). Pro rozhodnutí o náhradě útrat řízení odvolacího a dovolacího není však rozhodným výsledek ve věci hlavní, nýbrž toliko okolnost, zda a pokud vyšší instance dotyčnému správním prostředku dala místa. Bylo-li tudíž ku př. odvolání (appellace) nebo dovolání (revise) proti konečnému nálezu přísahou podmíněnému podané zamítnuto, jest uložiti náhradu výloh s nimi spojených straně v řízení apelačním nebo revisním podlejší bez ohledu na výsledek přísahy (roz. ze dne 28. prosince 1875, kn. jud. 96, sb. »Gl. U.« č. 5960 změněné roz. ze dne 26. května 1875, sb. »Gl. U.« č. 5736). Bylo-li pak ve vyšší instanci uznáno na nový důkaz svědecký nebo na doplnění řízení a následkem toho rozsudek nižší instance zrušen, jest vyhraditi rozhodnutí o nákladech sporu a dalšího řízení opravného novému konečnému rozhodnutí nižší instance, tak že též I. instance o náhradě útrat appellace resp. revise rozhodnouti musí (roz. ze dne 9. ledna 1879, sb. »Gl. U.« č. 7280, ze dne 22. listopadu 1877, sb. »Gl. U.« č. 7746 a j.).

5. Ohledně nákladů rekursu platí dle roz. ze dne 5. května 1885, rep. nál. 121, sb. »Gl. U.« č. 10560, věst. min. spr. 42 zásada, že při rekursech proti opatřením ve sporu učiněným výrok o náhradě rekursních útrat zůstává vyhrazen rozhodnutí konečnému, kdežto v ostatních případech útraty rekursu vítězi ihned mají býti přifknuty.

Zásady uvedené pod č. 4 a 5 platí i pro rozhodnutí soudů II. a III. instance ve sporech vedlejších (roz. ze dne 16. února 1875, kn. jud. 94, sb. »Gl. U.« č. 5634).

6. Zásady vytčené pod č. 1—5 mají průchod netoliko v řádném písemném a ústním řízení, nýbrž i ve všech ostatních zvláštních způsobech řízení (roz. ze dne 16. února 1875, kn. jud. 94, sb. »Gl. U.« č. 5634):

a) V řízení upomínacím nese útraty podmíněného platebního rozkazu odporem moci pozbyvšího věřitel, jenž musí též útraty odporu žalovanému nahraditi. Bylo-li však dle § 19 upom. říz. po podání odporu zavedeno další zákonné řízení, jest rozhodnouti o všech výlohách tedy i o útratách platebního rozkazu v konečném nálezu (dle zásad všeobecných). Srv. také § 11 říz. upom.

b) Co se týká řízení nájemného bylo ve smyslu cí. nař. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213 ř. z. rozhodnutím ze dne 2. dubna 1891 časop. »Jur. Bl.« č. 38 vysloveno, že útraty výpovědi nese vždy vypovídající.

c) Při sporech manželských dle dv. d. ze dne 23. srpna 1819 sb. z. s. 1595 mají se útraty obrany svazku manželského zaplatiti ze zálohových peněz soudu (roz. ze dne 8. března 1892 věst. min. spr. 754 a j.).

7. Náhrada soudních nákladů ve sporech vedlejších (sporech incidenčních). Všeobecně platí zásada, že strana, jež zavdala podnět k incidenčnímu řízení svým neodůvodněným odporem proti prosbě odpůrcově, ihned má býti odsouzena k náhradě výloh tohoto vedlejšího sporu (§ 401 s. ř., § 534 západohal. s. ř.; roz. ze dne 2. června r. 1891) sb. Novak IV, 386) a sice dle uvedených již pravidel procesní novelly (roz. ze dne 19. ledna 1874, sb. »Gl. U.« č. 5604) a to bez ohledu na výsledek hlavního procesu, tak, že strana v něm zvítězivší náhradu útrat incidenčního sporu, k jichž zaplacení právoplatně byla odsouzena, již žádati nemůže (podobně § 48 nov. s. ř.). To platí tedy

a) v případě vrácení žaloby nebo námítky nepřislušnosti soudu, ač rozhoduje-li se o této námítce samostatně.

b) v písemném řízení o otázce, zda novoty mohou býti podány (dv. d. ze dne 27. září 1792 sb. z. s. 53 b). Neodporuje-li však odpůrce žádosti dotyčné, zůstane rozhodnutí o ní a o stání následkem toho nařízeném vyhrazeno nálezu konečnému (roz. ze dne 2. srpna 1887, sb. »Gl. U.« č. 11690, ze dne 8. února 1887, sb. »Gl. U.« č. 11439 a j.);

c) v t. zv. důkazném řízení k zamezení křivé přísahy (probatio pro ivitando perjurio) § 231 s. ř. a dv. d. ze dne 30. října 1788 č. 911 sb. z. s. a roz. ze dne 16. listopadu 1887, sb. »Gl. U.« č. 11831, jinak sb. »Gl. U.« č. 6483, 892). Totéž by mělo

d) asi platiti též ve sporu incidenčním o otázce, zdali jest pokládati přísahu za složenou (dv. d. ze dne 15. července 1784, sb. z. s. 317);

e) ve sporu o předložení knih obchodních (roz. ze dne 15. prosince 1891 časop. »Jur. Bl.« č. 7 z r. 1892, ze dne 14. ledna r. 1890 sb. »Gl. U.« č. 18.).

f) Bylo-li stání soudcovským rozhodnutím odročeno, má strana, u níž nastoupil důvod odročení, ať již proviněním jejím čili nic (roz. ze dne 8. dubna 1891, sb. »Gl. U.« č. 471, ze dne 27. května 1884, sb. »Gl. U.« č. 11326) odpůrci výlohy tím způsobené nahraditi. Analogická ustanovení obsahují § 22 říz. struč. a § 27 říz. ve v. nep., s tím rozdílem, že tento poslední mluví o »provinění strany«. Totéž platí, nastane-li

nutnost odročení proto, že žalobce podá v ústním řízení dodatek k žalobě (dv. d. ze dne 15. ledna 1787, sb. z. s. 6206) nebo nepředloží-li listiny v pravý čas (§ 25 s. ř., § 23 západohal. ř.); naproti tomu útraty prohlášení o odpůrcově žádosti za lhůtu, t. zv. negativního prohlášení jest vyhraditi konečnému rozsudku (roz. ze dne 2. září 1891, časop. »Ger. Halle« č. 47, ze dne 19. července 1887, sb. »Gl. U.« č. 11682 a jiná, naproti tomu srv. sb. »Gl. U.« č. 11541, 8734).

g) O otázce náhrady soudních nákladů v incidenčním sporu ohledně složení žalobní jistoty, viz čl. Jistota žalobní.

Odchylně ustanovuje zákon

a) v případě žádosti za ospravedlnění nedostavení se k stání ve smyslu § 33 s. ř. a § 29 říz. ve v. nep. že žadatel, i když jeho žádosti se místo dá, útraty incidenčního řízení má odpůrci nahraditi (roz. ze dne 1. prosince 1885, sb. »Gl. U.« č. 10811, ze dne 10. července 1884, sb. »Gl. U.« č. 10105. Podobně § 154 nov. s. ř.). Totéž platí

b) i při žádosti za restituci ohledně propadné lhůty (§ 372 s. ř., dále pat. ze dne 1. července 1790, sb. z. s. 31 a roz. ze dne 31. března r. 1875, sb. »Gl. U.« č. 5675, resp. nál. 78);

c) při žádosti za restituci pro špatné zastoupení (dv. d. ze dne 6. října 1785, sb. z. s. 477, ze dne 19. prosince 1801 sb. z. s. 545) má, žádají-li strany za to, právní zástupce viny se dopustivší býti odsouzen k náhradě výloh obou stran (roz. ze dne 24. července 1888, sb. »Gl. U.« č. 12276), jinak má býti o nákladech restitučního sporu rozhodnuto dle ustanovení novely k procesu (roz. ze dne 24. července 1888, sb. »Gl. U.« č. 12276, ze dne 4. března 1885, sb. »Gl. U.« č. 10458 a jiná, také opačná) [srv. roz. sb. »Gl. U.« č. 9229, 7281]. V případě restituce pro nově objevené důkazní prostředky platí všeobecná ustanovení (§ 24 a násl. pr. nov., roz. ze dne 29. srpna 1889, čas. »Ger. Zeit« č. 34 z r. 1890, ze dne 28. května 1884, sb. »Gl. U.« č. 10055 a j.).

d) Při důkazu pro věčnou paměť jest útraty incidenčního sporu ohledně přípustnosti důkazu ihned přiřknouti straně, jež v tomto vedlejším sporu zvítězí (roz. ze dne 1. dubna 1891 časop. »Ger. Halle« č. 25, ze dne 14. března 1882, sb. »Gl. U.« č. 8920 a j.). O otázce náhrady nákladů s provedením důkazu spojených bylo však rozhodováno způsobem nejružnějším. Dle posléze uveřejněných rozhodnutí ustálila se však praxis nejvyššího soudu tak, že ten, kdo vede důkaz ve sporu hlavním, má odpůrci k jeho žádosti nahraditi veškeré výlohy, tedy i výlohy spojené s intervencí jeho zástupce (roz. ze dne 19. února 1889, sb. »Gl. U.« č. 12595, ze dne 29. října 1889, sb. »Gl. U.« č. 12463 a j.) ovšem s výhradou náhrady pro případ, že by on v hlavní věci zvítězil.

e) Rozhodnutí o útratách prozatimního zjištění (vězení, obstávka, provisorní sekvestrace) jest vyhraditi konečnému rozsudku, poněvadž jím teprve se na jisto postaví, kdo v hlavní věci podlehl.

8. Soudní náklady kroků po rozsudku následujících, zvláště řízení exekučního. Rozhodnutí o soudních útratách ve sporu hlavním jest též rozhodným pro kroky po rozsudku následující, tedy zvláště pro řízení o nastoupení a složení přísahy (roz. ze dne 13. února r. 1861, sb. »Gl. U.« č. 1275, kn. jud. 37), způsobem tím, že když ku př. v hlavním sporu bylo uznáno na kompensaci útrat, totéž i tu platí (roz. ze dne 4. září 1878, sb. »Gl. U.« č. 7129). To platí rovněž o roze-

brání (exrotulaci) spisů (roz. ze dne 5. června 1889, sb. »Gl. U.« č. 39, ze dne 3. dubna 1883, sb. »Gl. U.« č. 9368 a j.).- Naproti tomu útraty mobilární a realní exekuce má vždy hraditi exekut, při čemž dlužno podotknouti, že opomenutí účtování, útrat exekučních v jednotlivých žádostech nemá v zápětí jich ztrátu (roz. ze dne 17. února 1875, sb. »Gl. U.« č. 5638, ze dne 23. dubna 1869, sb. »Gl. U.« č. 3354), avšak útraty s výkonem přísahy spojené nelze v stadiu exekučním již likvidovati (roz. ze dne 18. května 1889, sb. »Gl. U.« č. 12793). O náhradě nákladů zjišťovací exekuce jest rozhodnouti dle všeobecných zásad procesné novelly. Ohledně útrat řízení k rozdělení dražebního výnosu jest poznamenati, že při něm náhrada výloh spojených s užitím opravných prostředků místa nemá (roz. ze dne 29. dubna 1884, sb. »Gl. U.« č. 10016, ze dne 12. srpna 1891, časop. »Jur. Bl.« č. 43). Dle § 9 zák. ze dne 10. června r. 1887 č. 74 ř. z. nepožívají odhadní a dražební náklady ohledně nemovitosti při rozdělení největšího podání žádné přednosti (jinak ovšem ohledně věcí movitých) [roz. ze dne 28. dubna 1891, sb. Nowak, IV. č. 371, ze dne 3. června 1890, časop. »Ger. Halle« č. 45). Dle § 16 knih. ř. vztahuje se zástavní právo nabyté pro pohledávku také na útraty procesní a exekuční. Co se týká výloh sekvestračních praxis nejvyššího soudu velice kolísá (viz. čl. Sekvestrace).

Dle nového exekučního řádu (zák. ze dne 27. května 1896 č. 79 ř. z.) jest exekut povinen věřiteli na žádost jeho veškeré náklady řízení exekučního, jichž ku realizaci nároku věřitelova bylo nutno, nahraditi. O tom, které náklady jsou nutné, rozhoduje soud, uváživ pečlivě všechny okolnosti. Nárok na náhradu nákladů exekučních, které ještě pravoplatně přisouzeny nebyly, pomine, nebylo-li nejdéle během jednoho měsíce od skončení neb zastavení exekuce za jich přisouzení žádáno (§ 74).

Nárok na náhradu exekučních nákladů věřiteli nepřísluší, bylo-li řízení exekuční zastaveno:

a) tím, že bylo dáno místa námitkám proti nároku věřitelovu vzneseným (§ 35) nebo

b) námitkám podaným proti povolení exekuce (36);

c) byl-li titul exekuční pravoplatným rozsudkem uznán neplatným, zrušen nebo jinak za bezúčinný prohlášen (§ 39 č. 1.);

d) z důvodů, které exekventovi v době podání návrhu na povolení exekuce nebo při zahájení výkonu exekuce již známy byly (§ 75).

Ku nákladům exekučním čítati jest též výlohy, jež s dobytím těchto jsou spojeny. Při posledním upravování nákladů exekučních má soud z úřední povinnosti k výlohám těmto bráti zřetel, ježto dodatečné přisouzení těchto připustiti nelze (§ 76.).

Povolení exekuce ku provedení nároků na vydání věcí nebo nároků majících za předmět jisté jednání neb opominutí zahrnuje v sobě též povolení exekuce nákladů tohoto řízení exekučního. Ovšem musí věřitel již v žádosti za povolení exekuce označiti ony kusy majetku exekutova, jež ku krytí těchto nákladů upotřebeny býti mají (§ 369).

9. O poměru strany k vlastnímu zástupci ve příčině soudních nákladů viz čl. Advokáti a Notáři.

II. Řízení nesporné.

V řízení nesporném a ve věcech knihovních, pokud u těchto nejde o útraty exekuční, platí zásada, že každá strana sama nese výlohy, jež

svým zakročením přivodila, neboť »soudce smí o náhradě nákladů rozhodnouti jen tehda, když to zákon nařizuje« (roz. ze dne 31. října 1888, sb. »Gl. U.« č. 13073, ze dne 6. srpna 1879, sb. »Gl. U.« č. 8654, ze dne 20. června 1882, sb. »Gl. U.« č. 9796, ze dne 12. září 1884, sb. »Gl. U.« č. 10162). Předpisy proc. novelly tu tedy neplatí. Totéž platí v řízení při zakládání a opravě knih pozemkových dle zák. ze dne 25. července r. 1871 č. 96 ř. z. (roz. ze dne 20. června 1882, sb. »Gl. U.« č. 9796, ze dne 19. června 1883, sb. »Gl. U.« č. 9481) a v řízení při knihovním rozdělení nemovitosti dle zák. ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z. (roz. ze dne 8. března 1893, rep. ná. 158. časop. »Jur. Bl.« č. 19, věst. min. sprav. 890). Naproti tomu v řízení pozůstalostním útraty inventury (§ 111 říz. ve v. nesp.), zřízení pozůstalostního kuratora (roz. ze dne 27. února r. 1889, sb. »Gl. U.« č. 12605), jakož i poplatky notáři jakožto soudnímu komisaři připadající nesou všichni dědicové.

III. Řízení konkursní.

V konkursním řízení dle roz. ze dne 2. listopadu 1883, sb. »Gl. U.« č. 9631 a j. pokud se týče odmítnutí žádosti za zahájení konkursu nemají odpůrci býti přiřknuty žádné útraty. Konkursní řád ustanovuje ohledně soudních nákladů, že útraty svolání věřitelů, jakož i zkoušení jejich nároků náležejí k útratám podstaty. Ostatní výlohy spojené s podáním přihlášky nese věřitel sám (§ 122 konk. ř.). Týž má též v případě opožděné přihlášky výlohy tím způsobené jednotlivým věřitelům a podstatě nahraditi (§ 123 konk. ř.). Byl-li proti ohlášené pohledávce podán odpor, jest náklady sporné, měl-li na něm účast správce podstaty a nebyl-li proces svévole vyvolán, považovati za výlohy podstaty; nesúčastnil-li se však správce podstaty v odporu, mají odporující věřitelé jen potud nárok na náhradu soudních nákladů jimi vynaložených, pokud sahá užitek, který z procesu pro podstatu vzešel (§ 133 konk. ř.). Tato ustanovení platí též pro pokračování a rozhodnutí procesů zahájených proti kridatáři před zahájením konkursu, pokud v nich nebylo ještě vydáno rozhodnutí ve věci hlavní (§ 134 konk. ř.). Ostatně mají tu průchod všeobecná ustanovení svrchu pod č. 1—8 uvedená (§ 131 konk. ř.).

IV. Mimo jmenované zákony dotýkají se soudních nákladů též mnohé jiné, z nichž k usnadnění praktického přehledu aspoň důležitější tu budtež uvedeny:

a) V jistých případech může rozhodnouti o náhradě soudních útrat říšský soud (§ 34 zák. ze dne 18. dubna 1869 č. 44 ř. z.), rovněž

b) správní dvůr soudní (§ 40 zák. ze dne 22. října 1875 č. 36 ř. z. z r. 1876), avšak dobývání těchto útrat děje se cestou správní (týž § 40 cit. zák.).

c) Podobná ustanovení, jako obsahuje procesná novella (svrchu v odst. I., 3), nalezáme též ve většině stanov zákonem uznaných t. zv. soudů rozhodčích, ku př. soudů živnostenských (§ 61 zák. ze dne 14. května 1869 č. 63 ř. z.), rozhodčích soudů bursovních, rozhodčích soudů pojišťovacích společností úrazových (§ 23 min. nař. ze dne 10. dubna 1889 č. 47 ř. z.). Dále se vyskytají ustanovení o náhradě soudních nákladů.

d) v zákoně o zakládání knih železničních (§ 189 ze dne 19. května 1874 č. 70 ř. z.) a v zák. ze dne 18. února 1878 č. 30 ř. z. o vyvlastnění k účelům železničním (§ 44), dále

e) v horním zákoně ze dne 23. května 1854 č. 146 ř. z. v § 261.;

f) v zák. ze dne 23. dubna 1874 č. 49 ř. z. o společném zastoupení práv držitelů dílčích dlužných úpisů majiteli svědčících nebo rubopisem převoditelných (§ 3 a 5) a v jiných zákonech.

B) Řízení trestní.

Tr. ř. ze dne 23. května 1873 ustanovuje: Byl-li obžalovaný trestním rozsudkem uznán vinným trestného činu, má v rozsudku zároveň býti vysloveno, že i náklady trestního řízení má nahraditi. Byl-li též obžalován z více činů trestných, a ohledně některých od obžaloby osvobozen, mají náklady s těmito spojené dle možnosti z náhrady býti vyloučeny. Závazek odsouzeného k náhradě nákladů lpí však toliko na jeho osobě, nebo zemřel-li, když již rozsudek nabyl právní moci, na jeho pozůstalosti, nestihá však nikterak osoby, jež mají pečovati o jeho výživu, tedy nikoli otce nezletilého odsouzence. Spoluvinníci a účastníci trestného činu ručí, pokud soud jinak neustanoví, za soudní náklady rukou nerozdílnou; vyňaty jsou však náklady vzešlé toliko pro jednoho z odsouzených ošetřováním ve vazbě vyšetřovací, obranou, výkonem trestu a jinakým způsobem, jež má nésti dotyčný jednotlivec (§ 389 tr. ř.). Udělení milosti odsouzenému nemění ničeho na povinnosti k náhradě soudních nákladů (výn. min. sprav. ze dne 13. října 1854).

Náklady, jež odsouzený má nahraditi (§ 381 tr. ř.), jsou:

1. Výlohy za doručení, předvolání a poselné (upraveno zvláštními nařízeními).

2. Výlohy předvedení, průvodu stráže a transportace obviněného nebo jiných osob (četná nařízení).

3. Poplatky svědkům, znalcům a tlumočnickům (viz tyto čl.).

4. Poplatky obhájcův a jiných zástupců stran.

5. Náklady zaopatření obviněného ve vyšetřovací vazbě.

6. Cestovné a diety soudních osob a státních zástupců, jakož i cestovné porotců (upraveno zvl. předpisy; viz. čl. Porotci).

7. Náklady výkonu trestního rozsudku.

Náklady pod č. 1—3 a 5—7 uvedené zapraví se především z prostředků státních. Byl-li však obžalovaný prohlášen vinným, má nahraditi netoliko výlohy obhajování, nýbrž i výlohy právního zastoupení jiných osob (§ 393 tr. ř.), ať již toto bylo nutným či ne sice nutným, ale účelným. O tom, jakož i o výši těchto poslednějších rozhoduje soudcovské uvážení (výn. min. spr. ze dne 9. července 1878 č. 7075). Zástupce chudých má nárok na náhradu nutných, skutečně vynaložených, hotových výloh ze státní pokladny (§ 393 tr. ř.). Výše odměny zástupce strany a obhájce a to i když obžalovanému ex officio byl zřízen (§ 220 tr. ř.) určí se dohodnutím mezi právním zástupcem a tím, jenž platiti má (§ 394 tr. ř.), nebo nedošlo-li by k dohodnutí k žádosti zástupce nebo strany soudem I. instance po předchozím slyšení druhé strany (§ 395 tr. ř.). Zvláštní výlohy marného právního prostředku stihají vždy toho, kdo se ho uchopil. Totéž platí o žádosti za obnovení trestního řízení (§ 390 tr. ř.). O náhradě útrat má v případě odsouzení ihned v rozsudku býti rozhodnuto (§ 260 č. 5 tr. ř.); avšak náklady mají na odsouzení vymáhány býti jen potud, pokud tím dle soudcova uvážení není ohrožen ve své výživě nebo nestane se mu nemožným plnění náhrady škody z trestného činu plynoucí nebo povinnosti k výživě své rodiny (§ 391 tr. ř.). Rozhodnutí o dobytosti útrat má se státi, pokud možno, hned při vynesení nálezu, může

však býti též odloženo až do vykonání příslušného šetření. K těmto ustanovením trestního řádu náhradě soudních nákladů jest

8. ještě uvést, že odsouzený má nésti také útraty prohlášení trestního nálezu v novinách, uznal-li na ně soud na základě ustanovení materiálního trestního práva (§ 39 tisk. z., § 27 zák. ze dne 6. ledna 1890 č. 19 ř. z. o ochraně známek).

II. Bylo-li trestní řízení skončeno jiným způsobem než nálezem odsuzujícím (tedy osvobozením, zastavením řízení), mají náklady svrchu v odst. I. uvedené vyjímajíc útraty obhajování nebo jiného zastoupení strany býti zapraveny z prostředků státních. Z toho však platí tyto výjimky:

a) Bylo-li trestní řízení zahájeno toliko k žádosti soukromého žalobce, ať státní zástupce převzal jeho zastoupení či nic (čl. V. zák. ze dne 17. prosince 1862 č. 8 ř. z. z r. 1863) nebo k obžalobě soukromého účastníka (podpůrného žalobce), aniž by opět přešel státní zástupce (§ 48 a 49 tr. ř.) a nedošlo-li k rozsudku, jest jim uložiti náhradu všech nákladů jich zakročením způsobených a sice, byl-li vynesena rozsudek osvobozující v rozsudku (výn. min. sprav. ze dne 9. července 1878 č. 7075), jinak soudním usnesením (§ 390 tr. ř.).

b) Byl-li dán podnět k trestnímu řízení vědomě nepravým udáním, nese všechny náklady udavatel. Státní zástupce nemůže nikdy býti odsouzen k náhradě nákladů.

K těmto nákladům, jež mají osoby v odst. a) a b) uvedené nahraditi, náleží také náklad na obhajování obžalovaného a jiné zastoupení stran (§ 393 tr. ř.). Nárok osvobozeného obžalovaného na náhradu soudních nákladů může býti vymáhán i po vynesení rozsudku a má o něm vždy trestní soud rozhodnouti. Odkázání na civilní cestu právní se nepřipouští (roz. ze dne 14. března 1883 sb. 521).

Ohlásil-li soukromý žalobce proti nálezu odvolání, nese náklady odvolacího řízení buď obžalovaný nebo soukromý žalobce dle toho, bylo-li odvolání dáno místo čili nic, nikdy však stát (plen. roz. ze dne 15. května 1884 sb. 638). Výše nákladu na právní zastoupení, jež má nahraditi soukromý nebo podpůrný žalobce nebo ten, jenž vědomě nepravé udání učinil, určí se dle analogie zásad v odst. I. č. 4. vytčených, (§ 395 tr. ř., poslední odstavec), tedy v první řadě svobodnou úmluvou po případě soudem.

III. Byl-li výrok soudu I. instance o otázce viny vyšší instancí změněn, jest tím též zrušeno rozhodnutí o náhradě nákladů a to i když vzhledem k němu stížnost podána nebyla a otázka náhrady řídí se toliko dle rozsudku vyšší instance (srv. výn. min. sprav. ze dne 9. července 1878 č. 7075 č. 4 a 5). Bylo-li však vzato v odpor toliko rozhodnutí o nákladech nikoli též nález o otázce viny, má se to státi stížností jež má se podati u soudu I. instance do 14 nebo 3 dnů, podle toho, zdali to jest soud sborový či okresní. Konečné rozhodnutí pak přísluší sborovému soudu II. instance t. j. vrchnímu zemskému soudu nebo sborovému soudu I. instance jako soudu odvolacímu, dle toho, bylo-li v odpor vzato rozhodnutí soudu sborového či soudu okresního.

IV. Všechna jednání a podání stran, jakož i vydané plné moci a kvitance ve věcech trestních jsou poplatků i porta prosty (§ 380 tr. ř.)

Na t. zv. městskou poštu toto osvobození od poštovního se nevztahuje (min. výn. ze dne 3. ledna 1851 č. 32. ř. z. č. 12—14).